

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ЦЕНТР КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ "ШКОЛА ДЖУР"

УЗГОДЖЕНО

Протокол № 4
засідання педагогічної ради
ЗЦКВПВ «Школа джур»
від «30» травня 2012р.

Голова педагогічної ради закладу

В.І.Нарижний

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання № 3
експертної ради ІАМЦ
Департаменту освіти і науки,
молоді та спорту

Запорізької міської ради
від «07» серпня 2012р.

Завідувач ІАМЦ департаменту
Р.О.Романчук

Наказ департаменту № 329
від «12» серпня 2012р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ГУРТКА

**«Українське народознавство.
(козацький аспект)»**

Рівні навчання: початковий, основний
Вік вихованців: від 10 до 15 років
Термін навчання: 3 роки

Укладач програми:
Кулик Любов Іванівна,
керівник гуртка

м. Запоріжжя
2012р.

РЕЦЕНЗІЯ

на навчальну програму гуртка
«Українське народознавство (козацький аспект)»
для дітей віком 10-15 років,
розроблену керівником гуртка

Центру козацького військово-патріотичного виховання «Школа джур»
Кулик Любов'ю Іванівною

Програма гуртка «Українське народознавство (козацький аспект)» для дітей віком 10-15 років розроблена у відповідності до інструктивного листа міськ УОІН № 08/012-827 від 13.08.2003р. «Про розроблення і запровадження навчальних програм для факультативних занять та гурткової роботи».

Програма гуртка розроблена з метою формування наукового світогляду вихованців, предметних компетенцій, високої духовності, творчої самореалізації, самоствердження, самовираження особистості у процесі пошукової, дослідницької роботи.

Програма гуртка націлена на виконання комплексу навчальних, розвивальних, творчих, виховних та пошуково-дослідницьких завдань за рівнями підготовки, які сприяють якісній підготовці та успішній участі вихованців у творчих конкурсах, конференціях та різних етапах конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН.

Новизна програми гуртка полягає в тому, що програма забезпечує вихованцям можливість розвивати творче і логічне мислення, навички самостійної, науково-пошукової та дослідницької діяльності, приймати участь у Всеукраїнських конкурсах-захистах МАН та творчих конкурсах.

Представлено окремими блоками мету, завдання, особливості структури і змісту, організаційно-методичні умови, діагностику успішності, прогнозовані результати сформованих компетентностей та методичний коментар.

Програма гуртка розрахована на 3 роки відповідно до початкового і основного рівнів навчання:

- початковий (1 рік навчання – 10-12 років);
- основний (2 роки навчання – 13-15 років).

Програма керівника гуртка «Українське народознавство (козацький аспект)» актуальна для сьогодення як важливий компонент у реалізації завдань компетентнісного навчання і виховання підростаючого покоління сучасного освітнього закладу.

Структурно і змістовно програма відповідає вимогам чинного законодавства. У пояснювальній записці до програми дається обґрунтування доцільності та специфіки її введення у навчальний процес. Чітко представлено структуру і зміст курсу, тематично доцільно підбрано компоненти змісту програми, зазначено прогнозований результат сформованих предметних та життєвих компетенцій вихованців відповідно двох рівнів навчання, розроблено систему контролю та оцінювання якості засвоєння програми, подано бібліографію.

Вважаємо доцільним впровадження даної програми у навчально-виховний процес закладу.

Методист ІАМЦ департаменту

І. О. Зубова

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасне суспільство ставить нові вимоги до особистісних та професійних якостей людини, рівня її соціальної підготовки, творчих здібностей. У цих умовах традиційна роль як шкільної, так і позашкільної освіти значно розширюється, підвищується її значення у формуванні життєво важливих компетенцій особистості – умінь загальнолюдського плану, життєтворчості.

Для формування повноцінної особистості зміст освіти має охоплювати соціально й особистісно-значущі складові її життєвого досвіду, предметної й соціальної компетентності – знання, вміння, навички, інтереси. Забезпечення соціальних функцій освіти залежить від того, наскільки у її змісті будуть втілені норми політичного, економічного, правового, морального життя соціуму, а також соціальні правила життєдіяльності й поведінки людей.

Запорукою успішного відродження нашої держави є духовне відродження нашого народу. Від того, які саме цінності ми закладаємо в серця та розум дітей, залежить майбутнє української нації.

Прийшло розуміння того, що треба втілювати в життя народну педагогіку, підвести дітей до розуміння пізнання свого кореня. Навчити бути послідовниками невмирущого роду, стати містком єднання між минулим та майбутнім.

Народна педагогіка, родинна педагогіка, козацька педагогіка, педагогіка народного календаря, національні традиції, звичаї та обряди, народні символи – все це становить основу народознавства. Завдяки широкому використанню народознавства в навчально-виховній роботі діти розумом і серцем засвоюють народну мораль, норми поведінки, етику і естетику побуту, оволодівають навичками трудової діяльності.

Українське козацтво, Запорозька Січ були і залишаються найоригінальнішими, глибоко самобутніми явищами українського національного життя, вони найглибше втілили в собі щедрю талановитість українців, їхній волелюбний національний дух. Козацько-лицарські цінності, традиції (моральні, інтелектуальні, культурні, державотворчі, духовні) властиві ментальності, національному характеру, душі українського народу. Вивчення, відродження та впровадження в життя цих традицій, основ козацької педагогіки і є тим резервом, за допомогою якого можна піднести на значно вищий рівень фізичне, національно-державницьке, духовне виховання дітей.

Новизна програми «Українське народознавство (козацький аспект)» полягає в тому, що програма забезпечує вихованцям можливість розвивати творче і логічне мислення, навички самостійної, науково-пошукової та дослідницької діяльності, приймати участь у Всеукраїнських конкурсах-захистах МАН, інших щорічних творчих конкурсах.

Мета і завдання програми:

Метою програми є формування й виховання компетентної, духовно-розвиненої, соціально адаптованої та творчої особистості з вираженою потребою в самореалізації та самовдосконаленні.

Освітня мета:

- формування інформаційної компетентності, компетентності навчання, саморозвитку й самоосвіти;

- формування комунікативної компетентності: уміння слухати співрозмовника, підтримувати й завершувати розмову;

Розвиваюча мета:

- розширення світогляду;

- розвиток інтелектуальних і пізнавальних здібностей;

- розвиток ключових компетентностей, які сприяють оволодінню соціальним досвідом, навичками життя й практичної діяльності в суспільстві;

- стимулювати творчий потенціал і творчі ініціативи.

Виховна мета:

- виховання культури спілкування;

- розвиток позитивних рис характеру;

- розвиток творчого рівня вихованців;

- виховувати в дітях впевненість у своїх можливостях.

Усі цілі навчання досягаються у комплексі, підпорядковуються головній меті та реалізуються у процесі її досягнення й сприяють таким чином різнобічному розвитку особистості вихованця.

Програмою передбачено виконання навчальних, виховних та розвиваючих завдань.

Завдання програми.

Формування наукового світогляду, предметних компетенцій, високої духовності і моральних якостей особистості, сприяння професійній орієнтації та самореалізації у складному багатогранному соціокультурному середовищі.

Основні завдання:

- забезпечення умов для розвитку особистісних якостей дітей;

- формування у вихованців здатності осмислено використовувати інтегрований комплекс міжпредметних знань, умінь та способів діяльності;

- навчити вихованців планувати свою інформаційну та інноваційну діяльність і вміти здобувати знання самостійно, сформувати творчий підхід до використання знань на практиці, тобто створити умови для розвитку життєвих компетентностей.

- створити належні умови для реалізації вихованцем свого природного потенціалу, враховуючи вікові та індивідуальні особливості кожної дитини;

- забезпечити гармонійний та різнобічний розвиток кожного вихованця;

- активізувати в процесі навчання позитивні риси характеру, сприяти формуванню культури спілкування, загальнолюдських моральних якостей;

Вимоги до реалізації програми:

- дотримання принципу єдності навчання, виховання та розвитку дитини;

- використання сучасних навчальних та виховних технологій;

- надання переваги загальному розвитку дитини, а не конкретним знанням, умінням та навичкам;

- турбота про здоров'я дитини та її психологічний комфорт.

Гурток “Українське народознавство (козацький аспект)” втілює один з найважливіших напрямів діяльності ЗЦКВПВ “Школа джур”, а саме: національно-патріотичне виховання дітей та молоді на історичному досвіді, традиціях та звичаях українського народу і Запорозького козацтва, виховання у дітей та юнацтва активної громадянської позиції, національної гідності й самосвідомості, любові до своєї Батьківщини – України, готовності любити і захищати свій рідний край.

Програма “Українське народознавство (козацький аспект)” має важливу педагогічну функцію, якою є: національно-культурне відродження нашого народу, підвищення рівня властивої йому культури.

Особливості змісту і структури програми

Зміст програми спрямований на розкриття і розвиток у вихованців талентів та здібностей, на формування навичок роботи з художньою, довідковою та науковою літературою, з картографічним матеріалом; на прищеплення зацікавленості і любові до історичного минулого своєї Батьківщини. Вихованці повинні навчитись критично мислити, аналізувати і узагальнювати матеріал, самостійно добувати відповіді на проблемні питання.

Програма створена відповідно до нормативно-правових документів і методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Програма гуртка “Українське народознавство (козацький аспект)” складена на основі Програми “Україна – предок – я” (Український науково-дослідний інститут педагогіки Академії педагогічних наук України, Управління освіти Запорізької обласної державної адміністрації, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Бібік Н.М., Гавриленко Л.А.). Посібники, які використовуються в роботі: Л.А. Гавриленко “Джерело”, “Криниця”, “Лицарі волі”, “Українське народознавство” за редакцією С.П. Павлюка, “Народна пам’ять про козацтво”, підручники В.Скуратівського “Покуть” та ін.

Обсяг програми - 144 години на рік враховує 128 години навчального матеріалу (двічі на тиждень по 2 години) та 16 годин екскурсійних занять. Програма використовується з урахуванням особливостей закладу для дітей віком від 10 до 15 років і розрахована на три роки навчання.

Вона враховує рівень підготовленості дітей у загальноосвітніх навчальних закладах, які володіють певним обсягом знань, умінь і навичок. Вихованці у практичній та теоретичній роботі на заняттях у гуртку закріплюють знання здобуті у загальноосвітній школі на уроках природознавства, народознавства, історії, географії і літератури. Програма дворівнева: 1-й початковий рівень – (1 рік навчання) – 144 години, тижневе навантаження складає 4 години; 2-й основний рівень навчання (2 роки навчання):

- основний рівень – (1 рік навчання) – 144 години, тижневе навантаження складає 4 години;

- основний рівень – (2 рік навчання) – 144 години, тижневе навантаження складає 4 години.

Програмовий матеріал адаптований до вимог та напрямків діяльності позашкільного навчального закладу – Запорізького центру козацького військово-патріотичного виховання «Школа джур», а саме з більш детальним ознайомленням з епохою доби козаччини, з документальними свідченнями про створення, існування та падіння Запорозької Січі, розумінням та аналізом визвольних війн українського народу проти іноземних загарбників.

Знайомляться діти з козацьким побутом, устроєм Січі, символікою козацької доби, світоглядними уявленнями та віруваннями козаків.

Даються початкові відомості про походження назв «Україна», «українець», родина, рід, рідня (фамілістика).

Значна частина програмового матеріалу присвячена вивченню історії Запорізького краю, топоніміки рідного краю, природним та кліматичним умовам нашої області.

Зміст програми “Українське народознавство (козацький аспект)” реалізовується в двох аспектах: пізнавальному та прикладному. Вихованці не тільки отримують теоретичні знання, а й навчаються практично застосовувати їх у своїй повсякденній життєдіяльності.

Програма передбачає гнучке планування занять, при якому незмінними залишаються мета та завдання, а методи, прийоми та форми навчання змінюються з урахуванням реальної ситуації.

Актуалізація набутих знань досягається за рахунок систематизації навчального матеріалу навколо життєво важливих для дитини знань, які зумовлюють розвиток її соціального досвіду.

Зміст Програми гуртка загалом розвивальний за характером і спрямований на формування мотивацій, пізнавального інтересу щодо подальшого навчання.

Плануючи діяльність гуртка керівник повинен планувати екскурсії, зустрічі з цікавими особистостями, вченими, роботу з першоджерелами, науковою, історичною, довідковою літературою.

Доцільно поєднувати розповідь керівника гуртка з виконанням завдань для самостійної роботи, їхній зміст доповнює виклад навчального матеріалу – практикою, логічними іграми, кросвордами, загадками, тестами тощо. Все це веде до тренування і розвитку якостей, необхідних для будь-якої трудової діяльності. Яку б професію не обрали діти, їм завжди будуть потрібні кмітливість, гарна пам'ять, спостережливість, фантазія, увага, терпіння, вміння логічно мислити, аналізувати, зіставляти й узагальнювати факти.

У процесі реалізації цієї програми з питань компетентного підходу відбувається переосмислення уявлення, що вихованець – не лише «носій» певної групи «знань, умінь, навичок», а є соціальною істотою, яка має реалізуватися в майбутньому, виконувати соціальні ролі й вирішувати коло професійних і життєвих завдань.

Отже, не менш значущими, ніж знання, вміння та практичні навички є формування ціннісних орієнтацій, котрі визначають позицію і критичне ставлення особистості не лише до діяльності інших людей, а й до своєї особистої, тим самим змушуючи вихованця сприймати і переживати різні проблеми як свої особисті, відстоювати власну позицію.

Реалізація цієї програми сприятиме формуванню та розвитку у гуртківців активної творчої думки, здібностей і потреб до самостійного оцінювання різних ситуацій, аналітичного підходу до вирішення проблем, практичній підготовці до творчої роботи в різних галузях господарств, виховання в вихованців гордості за свою Вітчизну, тобто формує і розвиває у гуртківців основні групи компетентностей: пізнавальну, комунікативну, соціальну, інформаційну, продуктивної творчої діяльності.

Форми проведення занять гурткової роботи (у відповідності зі змістом програми): теоретичні і практичні заняття (індивідуальні, групові, колективні). Методи вивчення матеріалів програми можуть бути різноманітними в залежності від теми заняття, змісту навчального матеріалу, вікових здібностей дітей.

Методи роботи:

- пояснювально-ілюстративні – розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація, інформування, лекція (з доповненнями учнівськими пошуковими матеріалами);
- інтерактивні – ігри – подорожі, ігри-змагання, ігри-обряди, календарно-обрядове дійство, вечорниці;
- наочні – демонстрація слайдів, репродукцій картин, малюнків, відеофільмів;
- практичні – дослідження, тестування, анкетування, пошукова робота зі збирання та вивчення фольклору Запорізького краю;
- тематичні дискусії, диспути;
- конкурси, вікторини, заочні подорожі;
- робота з першоджерелами;
- робота з історичною, художньою, довідковою та науковою літературою;
- складання генеалогічного дерева роду (сім'ї);
- літопису рідного села, району, міста, краю тощо;
- написання та захист рефератів;
- екскурсія в музеї, на виставки.

Пошукова робота з метою знаходження та вивчення легенд, повір'їв, прислів'їв, приказок, які пов'язані з історичним минулим рідного краю, відкриває широкий простір для естетичного розвитку, виховання і навчання вихованців на матеріалах народного побуту, традицій і сьогоденних свят. Однією з форм гурткової роботи є екскурсійна діяльність, на яку в програмі відведено 16 годин.

Завдання програми:

- підвищення інтересу вихованців до українського народознавства, формування у них любові до українського народу, як одного з найбільших європейських народів, до історії України, виховання українського патріотизму;
- удосконалення навичок аналізу, класифікації, відбору фактів “Українське народознавство (козацький аспект)” за певними ознаками і темами і тим самим підвищення народознавчого розвитку вихованців.

Створення інтелектуального фону, що сприяє свідомому й глибокому засвоєнню програмового матеріалу;

- виховання ініціативи самостійності, творчих здібностей, пізнавальних інтересів в галузі українського народознавства (козацький аспект);

- ознайомлення вихованців з духовним надбанням, господарсько-культурною спадщиною українського народу, народними та козацькими традиціями;

- виховання любові до рідної землі, предків, української історії та культури;

- формування у вихованців української самосвідомості, потягу до відродження національної культури, патріотизму і високої громадянськості;

- збагачення духовного світу вихованців.

У програмі “Українське народознавство (козацький аспект)” визначені такі компоненти змісту:

1. Етнічна історія українців (виникнення і формування нації, народу) та етнічні ознаки (мова, територія, самосвідомість, елементи традиційно-побутової культури).

2. Народні традиції, культурні цінності, народне мистецтво.

3. Витоки козацької історії, звичаїв, традицій, козацький побут, військові походи запорозьких козаків.

Реалізуючи зміст програми “Українське народознавство (козацький аспект)” на рівні конкретного навчального матеріалу показуються зв’язки між історією України та історією Запорозького козацтва, взаємодія минулого, сучасного і майбутнього.

В інтерпретації фактів забезпечити особистісне ставлення дитини, відобразити досвід минулого в потребах, інтересах, цінностях сьогодення, в мотиваційній сфері життєдіяльності вихованця. Це сприятиме розумінню вихованцями сучасних етнічних процесів, виходу у широкий багатонаціональний і полікультурний світ.

У програмі “Українське народознавство (козацький аспект)” важливе місце відводиться створенню передумов для розвитку у дітей активного ставлення до історичного пізнання, залучення їх до різної практичної діяльності, пов’язаною з пошуком і переробкою інформації.

Методичний коментар до організації навчально-виховного процесу

Навчально-виховний процес у гуртку спрямований на розвиток творчих здібностей вихованців, розширення їх світогляду, оволодіння засобами культурного спілкування, формами і видами навчальної діяльності відповідно до рівня їх розвитку, їхніх інтересів та досвіду.

Реалізація у різних галузях людської діяльності формується за рахунок наскрізних ключових компетентностей: соціальна компетентність, загальнокультурна компетентність, комунікативна компетентність, компетентність навчання, саморозвитку і самоосвіти (уміння вчитися), громадянська

компетентність, професійна компетентність, компетентність продуктивної творчої діяльності.

Навчально-виховний процес здійснюється з опорою на такі основні теоретично-дидактичні принципи (положення): науковості, наочності, диференціації навчання, доступності та посильності, свідомості навчання, активності, індивідуалізації.

Завдання керівника гуртка – створити умови для формування позитивної мотивації до навчання і максимального розкриття творчого потенціалу вихованців.

Комплектування груп здійснюється у зазначений період після індивідуальної співбесіди з дитиною та батьками.

Діяльнісний компонент програми забезпечується участю вихованців гуртка в різноманітних виховних заходах центру, творчих виступах на концертах, участю у військово-спортивній грі «Джура», козацьких вишколах, правових брейн-рингах, усних журналах, майстер-класах, КВК тощо.

Пошукова діяльність, оформлення рефератів, творчих робіт, участь у різноманітних виховних заходах дозволяє закріпити отриманий теоретичний матеріал, сприяє підвищенню культурного рівня гуртківців, вихованню естетичного смаку, розширенню і поглибленню предметних знань шкільної програми, спонукає розвиток у вихованців науково-дослідницьких навичок, створює умови для реалізації творчого потенціалу, дає відчуття впевненості в знаннях і радість від особистих досягнень.

Контроль та оцінювання ефективності навчання

Контроль навчання може бути: поточний, рубіжний, підсумковий:

- поточний – відповіді в усній або письмовій формі на питання за темою, яка вивчається;
- рубіжний – тестування за матеріалом, який вивчається;
- підсумковий – творча робота, реферат, участь у диспуті тощо.

Перевірка та оцінювання надбаних знань, умінь, навичок вихованців здійснюється під час участі їх у виховних заходах, на підсумкових та відкритих заняттях, а також під час проведення змагань, вікторин, конкурсів. Доцільним також є педагогічне спостереження, анкетування, бесіди з батьками і вихованцями, тести, виступи на занятті, підсумкові запитання, участь у творчих завданнях тощо.

Програма початкового рівня (1 рік навчання) дає змогу вихованцям сформувати навички роботи з довідковою та історичною літературою, засвоїти спеціальні терміни народознавчого і краєзнавчого матеріалу, скласти генеалогічне дерево своєї родини, грамотно давати відповіді на поставлені питання, тому перехід до вивчення і засвоєння тем основного рівня навчання проходить успішно.

При завершенні вивчення тем різних розділів основного рівня передбачено виконання творчих завдань, написання рефератів, участь в диспутах, заочних подорожах, екскурсіях, круглих столах тощо.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ I рік навчання

	Назва теми	Вс ього годин	Т еор.	П ракт.
	Вступ. Предмет і завдання курсу. Історія створення «Школи джур». Заповіді джур.	2	2	-
I. Родина, рідня (фамілістика) – 20 годин.				
	Рід, родина, рідня.	2	2	-
	Склад сім'ї, імена батьків, бабусь, дідусів. Рідна мова в сім'ї.	2	1	1
	Початкові відомості про національність.	2	2	-
	Походження українських прізвищ (характеристика за соціальним, географічним походженням, родом занять, рисами характеру тощо). Походження деяких імен.	2	2	-
	Генеалогічне дерево роду: предки (пращури), прабабуся, прадідусь, бабуся, дідусь, батьки і діти, родичи.	2	1	1
	Сімейні звичаї та обряди. Сімейні реліквії.	2	1	1
	Фольклорні твори про рід, родину, рідню в морально-етичному аспекті.	2	2	-
	Традиції сімейного виховання українців. Культ матері і батька.	2	2	-
0	Мати - берегиня роду свого. Роль жінки у сім'ї. Фольклорний матеріал про сімейні свята.	2	2	-
1	Складання генеалогічного дерева роду (сім'ї) Вікторина з вивчених тем.	2	1	1
II. Твій рідний край - 20 годин.				
	“Ім'я, як доля” – вступне заняття до теми.	2	2	-
	Київ – столиця України. Державні символи.	2	2	-
	Урок – лекція «Ні, ти не знаєш добре України, якщо на Запоріжжі не бував..»!	2	1	1
	Топоніміка нашого краю. Походження деяких топонімів (назви міст, сіл, річок, озер нашої області).	2	1	1
	Походження назви твого населеного пункту.	2	1	1
	Легенди, перекази про села, міста, річки, місцевості нашого краю.	2	1	1
	Читання літературних творів про Запорізький край.	2	1	1

	Природні багатства рідного краю.	2	2	-
	Дослідники рідного краю.	2	2	-
0	Складання літопису рідного краю. Підсумкове заняття. Вікторина “Твій рідний край”	2	1	1
III. Українське козацтво. Запорозька Січ – 20 годин.				
	Природні та кліматичні умови Запорізького краю.	2	2	-
	Процес заселення території від Південного Бугу до р. Конки.	2	2	-
	Сусідство з іншими державами. Степові сусіди – татари.	2	2	-
	Зародження українського козацтва. Територія запорозьких вольностей.	2	2	-
	Козацькі клейноди. Історія створення «Школи джур». Заповіді джур.	2	2	-
	Найголовніша річка нашого краю – Дніпро. Дніпровські пороги.	2	2	-
	Заочна подорож «Незвичайна мандрівка через Дніпровські пороги на Січ.	2	1	1
	Екскурсія на о. Хортиця.	4	-	4
	Урок-підсумок з теми. Захист рефератів.	2	2	-
IV. Запорозькі козаки – захисники українських земель – 28 годин.				
	Вступ. «Славна Січ Запорозька».	2	2	-
	Байда Вишневецький – перший гетьман Запорозької Січі.	2	2	-
	Розташування січей . Зимівники.	2	2	-
	Назви січей. Забудова Січі.	2	2	-
	Козацька військово-господарська організація.	2	2	-
	Дисципліна і порядок у козацькій республіці.	2	2	-
	Військові посади козаків.	2	1	1
	Бойова майстерність козаків.	2	2	
	Символіка козацької доби.	2	1	1
0	Видатні постаті Запорозького козацтва. Підготовка інформаційних повідомлень.	2	1	1
1	Героїчна козацька історія у фольклорі та у творах образотворчого мистецтва.	2	1	1
2	Із прадавніх криниць. Літературні читання.	2	1	1

3	Експерсія в музей історії козацтва.	4		4
V. Козацький побут - 20 годин.				
	Вступне заняття до теми.	2	2	-
	Козацьке житло. Козацький одяг.	2	2	-
	Вірування й обряди. Календарні свята й обряди, шановані серед козаків.	2	1	1
	Особливості народної кулінарії. Повсякденна й святкова їжа.	2	1	1
	Господарська діяльність козаків. Господарські споруди для утримання тварин і птиці. Приміщення для зберігання різного реманенту та господарського збіжжя.	2	2	-
	Народні прикмети, пов'язані з природою та господарською діяльністю людини (народна метеорологія).	2	1	1
	Транспортні засоби на воді і на суші.	2	2	
	Козацькі забави. Розучування козацьких та народних ігор.	2	1	1
	Пісні про запорозьких козаків. Улюблені козацькі пісні.	2	1	1
0	Народний театр «Вертеп». Збирання фольклорних матеріалів своєї місцевості.	2	1	1
VI. Народна пам'ять про козацтво – 34 години.				
	Вступне заняття до теми.	2	2	-
	Запорозька давнина в оповіданнях і переказах про походження запорожців.	2	1	1
	Чари Борисфена: історичні легенди та міфи про Запорізьку Січ.	2	1	1
	Читання легенд і переказів про запорозьке козацтво.	2	1	1
	Художня література про козаків та козацькі часи.	2	1	1
	Запорозьке козацтво в образотворчому мистецтві.	2	1	1
	Український танець. Бойовий Гопак – прадавнє бойове мистецтво українців.	2	1	1
	Твори запорізьких письменників про козаків, про Січ. Козацькі жарти.	2	1	1
	Малюю минуле рідного краю.	2	1	1
0	Експерсія в бібліотеку “Сторінками журналів і газет. Козацька тематика.”	4	-	4
	Вікторина “Що? Де? Коли?”	2	1	1

1				
2	Експерсія в краєзнавчий музей.	4	-	4
3	Козацькі ігри та розваги.	2	1	1
4	Літературно-мистецьке свято «Україно моя, Україно, я для тебе на світі живу»	2	1	1
5	Підсумкове заняття.	2	2	-
	Разом:	14 4	9 4	50

**Зміст програми
ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ
I рік навчання**

1. Вступ. (2 години)

Предмет і завдання курсу. Історія створення «Школи джур». Заповіді джур.

2. Родина, рід, рідня (фамілістика). (20 годин)

Склад сім'ї, імена батьків, бабусь, дідусів. Рідна мова в сім'ї. Генеалогічне дерево сім'ї. Початкові відомості про національність. Фольклорні твори про рід, родину, рідню в морально-етичному аспекті.

3. Твій рідний край. (20 годин)

Походження назви твого населеного пункту; топоніміка нашого краю; вікторина по темі.

4. Українське козацтво. Запорозька Січ. (20 годин)

Природні та кліматичні умови Запорізького краю; процес заселення території від Південного Бугу до р. Конки; козацькі клейноди, заочна подорож «Незвичайна мандрівка через Дніпровські пороги на Січ».

5. Запорозькі козаки – захисники українських земель. (28 годин)

Розташування січей; назви січей; військові посади козаків; символіка козацької доби. Експерсія в музей історії козацтва.

6. Козацький побут. (20 годин)

Житло, одяг, транспорт. Козацькі забави, ігри.

7. Народна пам'ять про козацтво. (34 годин)

Легенди, перекази, пов'язані із Запорозьким козацтвом. Образотворче мистецтво та художня література про козаків. Експерсія в бібліотеку «Сторінками журналів і книг про козацькі часи»; вікторина; експерсія в краєзнавчий музей.

**ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
ВИХОВАНЦІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ**

Гуртківці повинні знати:

- ключові поняття курсу і спеціальні терміни з народознавчого та краєзнавчого матеріалу;

- державну та козацьку символіку, український фольклор, народні та козацькі ігри;
- мати уявлення про традиції і звичаї українського народу та Запорозького козацтва;
- твори про рідний край і добу козацтва;

Гуртківці повинні вміти:

- працювати з текстами навчальної, історичної та художньої літератури;
- вірно і грамотно дати відповідь на поставлене питання;
- аргументовано виражати свої думки і погляди щодо історичних подій.
- скласти генеалогічне дерево своєї родини.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ СФОРМОВАНИХ ЖИТТЕВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ВИХОВАНЦІВ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ

Соціальна компетентність:

- відповідний віку дитини рівень особистої громадянської позиції і національної свідомості;
- сформованість навичок взаємодії в колективі і соціального партнерства.

Пізнавальна компетентність:

- відповідність рівня теоретичних знань програмним вимогам;
- осмисленість у використанні програмної термінології;
- широта кругозору.

Комунікативна компетентність:

- вміння спілкуватися і висловлювати свої думки;
- внутрішня культура, культура поведінки.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСНОВНИЙ РІВЕНЬ I рік навчання.

	Назва теми	В сього годин	Т еорет	П ракт.
	Вступ. Предмет і завдання курсу.	2	2	-
I. Походження українського народу – 20 годин.				
	Походження назв «Україна», «українець».	2	2	-
	Дослідники походження українського народу: Опанас Шафонський, Микола Маркевич.	2	2	-
	Дослідники походження українського народу: Микола Костомаров, Михайло	2	2	-

	Грушевський.			
	Населення України. Давні предки українців.	2	1	1
	Етнографічне районування України. Етнічний склад населення і сучасні етнічні процеси в Україні.	2	1	1
	Читання літературних творів про Запорізький край.	2	1	1
	Образотворче мистецтво. Народні майстри і художники України і краю.	2	1	1
	Підсумкове заняття з теми. Вікторина “Що? Де? Коли?”	2	2	-
0	Екскурсія на художню виставку з метою ознайомлення з декоративно - ужитковим мистецтвом.	4	-	4
II. Твій рідний край – 22 години.				
	Вступне заняття «Спасибі долі, що нам судила у цьому краї пізнати світ».	2	1	1
	Від Олександрівська – до Запоріжжя. Історія виникнення нашого міста.	2	1	1
	Топоніміка нашого краю.	2	1	1
	Вулиці міста – ніби сторінки книги. Походження назв вулиць нашого міста.	2	1	1
	Хортиця – перлина Запорізького краю.	2	1	1
	Із прадавніх криниць. Літературні читання про Запорізький край. Легенди, перекази про села, міста, річки, місцевості нашого краю.	2	1	1
	Дослідники рідного краю. Дмитро Іванович Яворницький – «запорізький батько».	2	1	1
	Українська символіка: українські символи та священні родовідні знаки, символи земель України. Державні символи України.	2	1	1
	Заняття-вікторина по темі “Твій рідний край”	2	1	1
0	Екскурсія в краєзнавчий музей.	4	-	4
III. Запорозька Січ – християнська козацька республіка – 24 години.				
	Вступ. Оспіваний у піснях козацький край. Історія створення «Школи джур». Заповіді джур.	2	2	-
	Слов’яни. Київська держава. Князі Київської Русі.	2	1	1
	Галицько-Волинська держава. Україна за	2	2	-

	княжої доби.			
	Козацька доба. Українські братства і школи. Заснування Запорозької Січі.	2	2	-
	Князь Дмитро Байда – Вишневецький. Боротьба з татарами і турками.	2	2	-
	Козацькі військові об'єднання, поселення. Сутність і специфіка козаччини.	2	2	-
	Видатні історичні постаті доби козаччини – народні герої України.	2	2	-
	Читання легенд і переказів про запорізьке козацтво	2	1	1
	Козацька військова флотилія – початок кораблебудування в Росії.	2	2	-
0	Підводний флот запорозьких козаків.	2	2	-
1	Запорізька давнина в оповіданнях і переказах про походження запорожців.	2	1	1
2	Робота з першоджерелами. Вікторина з вивченого розділу «Славна доба козаччини».	2	1	1
IV. Запорозькі козаки – захисники українських земель – 28 годин.				
	Розташування січей. Назви січей. Забудова Січі.	2	2	-
	Козацька військова організація. Військові посади козаків.	2	2	-
	Військові козацькі походи. Бойова майстерність козаків.	2	2	-
	Бойове спорядження козаків.	2	2	-
	Символіка козацької доби. Козацькі клейноди. Походження та значення блакитно-жовтих барв. Козацькі прапори.	2	1	1
	Археологічна карта Запоріжжя.	2	1	1
	Закони кодексу лицарської честі українського козацтва.	2	2	-
	Світоглядні уявлення та вірування козаків. Козацькі та народні обереги.	2	1	1
	Родинно-шкільне виховання доби козаччини. Козацькі, братські та інші типи шкіл того часу.	2	2	-
0	Фізичне, психофізичне, моральне, естетичне і трудове загартування молодих козаків на Січі.	2	2	-
1	Гетьмани та отамани доби козаччини.	2	2	-
	Робота з науковою літературою.	2	1	1

2	Українське козацтво. Мала енциклопедія.			
3	Екскурсія в музей історії козацтва.	4	-	4
V. Козацький січовий устрій - 24 години.				
	Вступне заняття до теми.	2	2	-
	Запорозька Січ – укріплена козацька військово-політична і адміністративно-господарська організація.	2	2	-
	Запорозька Січ. Республіканський устрій на Січі.	2	2	-
	Січове товариство. Січовий майдан. Козацька старшина.	2	2	-
	Кошовий отаман (гетьман). Військовий суддя. Військова канцелярія.	2	2	-
	Січове військо. Військова скарбниця.	2	2	-
	Козацькі курені, складські приміщення, арсенал, майстерні. Курінь – основна військова одиниця на Січі.	2	2	-
	Посадово-командна організація на Січі. Дисципліна. Покарання за злочин.	2	2	-
	Січ – козацька-християнська республіка. Православ'я. Ритуали та обряди.	2	2	-
0	Екскурсія в історико-культурний комплекс «Запорозька Січ».	4	-	4
1	Урок-диспут «Козацькі цінності сьогодні».	2	2	-
VI. Моя земля – земля моїх батьків – 26 годин.				
	Україна – від давнини до сьогодення.	2	2	-
	Урок – лекція «Україна в цікавих фактах».	2	1	1
	Київ – столиця України. Легенди про походження міста та вулиці Хрещатик.	2	1	1
	Географія районування України.	2	2	-
	Запоріжжя – колиска українського козацтва.	2	1	1
	Опис місцевих краєвидів. Рослини рідного краю.	2	1	1
	Козачина в художньому та образотворчому мистецтві давнини і сьогодення.	2	1	1
	Кобзарство та чумацтво на Україні.	2	2	-
	Духовні цінності запорозьких козаків.	2	1	1
0	Виховання пам'яттю. Вшанування полеглих і вічний борг живих. Тризна.	2	2	-
1	Літературні читання. Запорозька старовина.	2	2	-

2	Гра-подорож «Козацькими стежками»	2	1	1
	Разом:	14 4	10 0	44

**Зміст програми
ОСНОВНИЙ РІВЕНЬ
I рік навчання.**

1. Вступ. (2 години)

Предмет і завдання курсу.

2. Походження українського народу. (20 годин)

Походження назв «Україна», «українець»; дослідники походження українського народу; етнографічне районування України; екскурсія на художню виставку.

3. Твій рідний край. (22 годин)

Від Олександрівська – до Запоріжжя. Історія виникнення нашого міста. Вулиці міста – ніби сторінки книги. Походження назв вулиць. Державні символи України.

4. Запорозька Січ – християнська козацька республіка. (24 годин)

Слов'яни. Київська держава. Князі Київської Русі. Козацька доба. Заснування Запорозької Січі. Дмитро Байда – Вишневецький. Кодекс лицарської честі. Вікторина.

5. Запорозькі козаки – захисники українських земель. (28 годин) Козацька військова організація. Військові посади козаків. Бойове спорядження козаків. Світоглядні уявлення та вірування козаків. Гетьмани та отамани.

6. Козацький січовий устрій. (24 годин)

Запорозька Січ. Республіканський устрій на Січі. Січовий майдан. Козацька старшина. Посадово-командна організація на Січі. Дисципліна. Покарання за злочин. Православ'я. Ритуали та обряди.

7. Моя земля – земля моїх батьків. (26 годин)

Україна - від давнини до сьогодення. Київ – столиця України. Легенда про Хрещатик. Духовні цінності запорозьких козаків. Гра-подорож «Козацькими стежками».

**ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
ВИХОВАНЦІВ 1 РОКУ НАВЧАННЯ ОСНОВНОГО РІВНЯ**

Гуртківці повинні знати:

- ключові поняття курсу і спеціальні терміни з народознавчого та краєзнавчого матеріалу, з курсу історії України;
- правила роботи з довідковою та спеціальною літературою;
- мати уявлення про відомі історичні постаті та події в обсязі вивчених тем;

- мати уявлення про традиції і звичаї українського народу та Запорозького козацтва, значення української культурної спадщини у загальноосвітньому культурному процесі;
- державну та козацьку символіку, український фольклор.

Гуртківці повинні вміти:

- орієнтуватися в хронологічних рамках подій української історії та доби козаччини;
- турботливо ставитись до національно – культурних цінностей свого народу, свого краю, до рідної природи;
- критично мислити, аналізувати та узагальнювати матеріал, самостійно добувати відповіді на проблемні питання;
- працювати з довідковою та спеціальною літературою, займатися пошуковою роботою;
- вірно і грамотно дати відповідь на поставлене питання;
- мати історичну свідомість, активну громадянську позицію, національну гідність;
- аналізувати та порівнювати отриману інформацію;
- узагальнювати матеріал по курсу «Українське народознавство (козацький аспект)» - від давнини до сьогодення;

вміти аргументовано виражати свої думки і погляди щодо історичних подій.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ СФОРМОВАНИХ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ВИХОВАНЦІВ ОСНОВНОГО РІВНЯ 1 РОКУ НАВЧАННЯ

Соціальна, що передбачає розвиток громадянсько – патріотичних почуттів;

- позитивних якостей емоційно – вольової сфери;
- розуміння, прийняття і наслідування національних традицій;
- навичок професійного і соціального партнерства, здатності співпрацювати в колективі;
- вміння відстоювати свою позицію..

Комунікативна:

- вміння спілкуватися.
- вміння висловлювати свою думку, ставити питання до керівника гуртка;
- внутрішня культура, витримка, ввічливість, почуття міри, увага до оточуючих, доброзичливість;
- вміння співпрацювати в команді;
- досвід ефективного спілкування і активного слухання.

Інформаційна:

- уміння добувати, опрацьовувати і використовувати інформацію з різних джерел;
- уміння шукати та підбирати потрібну для занять інформацію, готувати за матеріалами презентацію, подавати інформацію на заняттях.

**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ОСНОВНИЙ РІВЕНЬ
II рік навчання.**

	Назва теми	В сього годин	Т еор	П ракт
	Вступ. Предмет і завдання курсу.	2	2	-
I. Українські землі періоду XIII – XVI ст. - 26 годин.				
	Вступне заняття до теми. Древні предки українців. Михайло Грушевський «Предок». Слов'яни. Київська Русь.	2	2	-
	Україна за княжої доби. Князі Київської Русі.	2	2	-
	Падіння Київської Русі. Відхід українських земель до іноземних держав.	2	2	-
	Утворення Кримського ханства. Татарські напади на Україну.	2	2	-
	Оборона українських земель. Фортеці і замки.	2	2	-
	Литва і Польща. Люблінська унія (1569). Брестська унія (1596)	2	2	-
	Формування української шляхти її місце в суспільстві XV – XVII ст.	2	2	-
	Держава – Річ Посполита: її устрій, військо. Побут і становище шляхти.	2	2	-
0	Становище селян протягом XIV – XVI ст. Процес їх закріпачення. Міста і міщани.	2	2	-
1	Урок-підсумок з теми.	2	1	1
2	Екскурсія в краєзнавчий музей.	4	-	4
3	Тематична дискусія з використанням творчих робіт вихованців (рефератів)	2	1	1
II. Процес творення козацтва України – 20 годин.				
	Запорізький край. Дніпро. Острів Хортиця.	2	1	1
	Що означає слово «козак»? Хто ці люди? Де жили і чим займались?	2	1	1
	Раннє козацтво і Хортицька Січ.	2	1	1
	Запорізька Січ. Республіканський устрій на Січі.	2	2	-
	Січове життя. Військо і бойова майстерність козаків.	2	2	-
	Промисли і ремесла в Україні, на Запоріжжі. Козацькі промисли і ремесла.	2	1	1
	Світоглядні уявлення та вірування	2	1	1

	українського народу та козацтва.			
	Народна медицина. Характерництво, як явище.	2	1	1
	Екскурсія в художній музей.	2	-	2
0	Вікторина “Що? Де? Коли?”	2	1	1
III. Щит і меч України – 30 годин.				
	Визвольні війни українського народу проти іноземних загарбників доби козаччини.	2	2	-
	Князь Дмитро Вишневецький-Байда.	2	2	-
	Козацькі війни з турками і татарами у 70-х р. XVI ст.	2	2	-
	Реєстрове козацьке військо.	2	2	-
	Козацьке повстання під приводом Северина Наливайко.	2	2	-
	Хотинська війна. Відносини козацької верхівки з Росією та Польщею.	2	2	-
	Козацько-селянські повстання 1637-1638 рр.	2	2	-
	Визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького проти шляхетсько-панської Польщі.	2	2	-
	Життєвий шлях Б.Хмельницького.	2	2	-
0	Перемога козацьких військ на Жовтих Водах та під Корсунем.	2	2	-
1	Завершення першого періоду Визвольної війни.	2	2	-
2	Урок-підсумок по темі.	2	1	1
3	Гра-подорож «Міста – люди – події»	2	1	1
4	Екскурсія в музей козацтва на о. Хортиця.	4	-	4
IV. Гетьманщина – 40 години.				
	Події другого періоду Визвольної війни.	2	2	-
	Гетьманщина – держава українського народу.	2	2	-
	Україна часів Гетьманщини.	2	2	-
	Гетьмани: Ю.Хмельницький, Д. Многогрішний, І.Самойлович та інші.	2	2	-
	Іван Мазепа. Північна війна. Руйнування Запорозької Січі.	2	2	-
	Пилип Орлик – гетьман на вигнанні. «Конституція прав і свобод Запорозького війська».	2	2	-
	Іван Скоропадський і Павло Полуботок. Знищення Гетьманщини.	2	2	-
	Український народ і козацтво наприкінці XVII	2	2	-

	– перший половині XVII ст.			
	Створення нової Січі. Гетьман Данило Апостол.	2	2	-
0	Козаки у російсько-турецькій війні 1736-1739 рр.	2	2	-
1	Гетьманщина доби Розумовського.	2	2	-
2	Запорозжя і Січ на остатку існування запорозького козацтва.	2	2	-
3	Падіння Запорозької Січі.	2	2	-
4	Іноземна колонізація запорозьких земель.	2	2	-
5	Коліївщина і гайдамацький рух.	2	2	-
6	Повстання козаків і селян під проводом Залізняка та І.Гонти.	2	2	-
7	Запорозжці у російсько-турецькій війні 1774р. Кючук – Канарджійський мир і його наслідки для України.	2	2	-
8	Запорозжці по падінні Січі. Причина та наслідки падіння козацтва в Україні.	2	2	-
9	Підсумкове заняття по темі. Вікторина «Що я знаю про історію козацтва в Україні».	2	1	1
0	Урок – диспут «Сила і слабкість козацтва».	2	1	1
V. Від давнини до сьогодення – 26 годин.				
	Твоя країна – Україна. Сучасний територіально-адміністративний та етнічний поділ.	2	2	-
	Найбільші міста України. Заочна мандрівка по Україні.	2	2	-
	Степовий південь України. Олександрівськ - Запоріжжя. Рослинний світ України і краю, оспіваний у фольклорі.	2	1	1
	Видатні особистості держави, народні герої України.	2	1	1
	Українська жінка. Її громадянська і суспільна роль. Славетні жінки України: Маруся Богуславка, Маруся Чурай, Настя Лісовська (Роксолана), Ольга Кобилянська, Леся Українка, В.Г.Харлова (м.Запоріжжя)	2	1	1
	Феномен козацтва. М.Грушевський «Історія українського козацтва».	2	1	1
	Кобзарі та лірники як народні співці –	2	1	1

	музиканти на Україні.			
	Хортиця, її минуле, сучасне і майбутнє.	2	1	1
	Корені нашої духовності. Звичаї – скарб українського народу.	2	1	1
0	Екскурсія в козацький зимівник - село Галушківка Дніпропетровської обл. Відвідування музею козацької амуніції та символіки.	4	-	4
1	Вікторина «Що? Де? Коли?», присвячена 500-літній історії Запорозького козацтва.	2		2
2	Підсумкове заняття «Шляхами козацької слави».	2	1	1
	Разом:	14 4	1 09	35

**Зміст програми
ОСНОВНИЙ РІВЕНЬ
II рік навчання.**

1. Вступ. (2 години)

Предмет і завдання курсу.

2. Українські землі періоду XIII – XVI ст. (26 годин)

Падіння Київської Русі. Відхід українських земель до іноземних держав. Становище селян протягом XIV – XVI ст. Процес їх закріпачення. Міста і міщани. Формування української шляхти її місце в суспільстві XV – XVII ст. Екскурсія в краєзнавчий музей.

3. Процес творення козацтва України. (20 годин)

Запорізький край. Дніпро. Острів Хортиця. Січове життя. Військо і бойова майстерність козаків. Народна медицина. Характерництво, як явище. Вікторина “Що? Де? Коли?”

4. Щит і меч України. (30 годин)

Визвольні війни українського народу проти іноземних загарбників доби козаччини. Реєстрове козацьке військо. Визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького. Гра-подорож «Міста – люди – події».

5. Гетьманщина. (40 годин)

Україна часів Гетьманщини. Іван Мазепа. Північна війна. Пилип Орлик. «Конституція прав і свобод Запорозького війська». Повстання козаків і селян під проводом Залізняка та І.Гонти. Запорожці по падінні Січі. Причина та наслідки падіння козацтва в Україні. Диспут «Сила і слабкість козацтва».

6. Від давнини до сьогодення. (26 годин)

Україна. Сучасний територіально-адміністративний та етнічний поділ. Найбільші міста України. Заочна мандрівка по Україні. Хортиця, її минуле, сучасне і майбутнє. Звичаї – скарб українського народу. Вікторина «Що? Де? Коли?»

**ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
ВИХОВАНЦІВ 2 РОКУ НАВЧАННЯ ОСНОВНОГО РІВНЯ**

Гуртківці повинні знати:

- ключові поняття курсу і спеціальні терміни з народознавчого та краєзнавчого матеріалу, з курсу історії України;
- правила роботи з довідковою та спеціальною літературою;
- мати уявлення про відомі історичні постаті та події в обсязі вивчених тем;
- мати уявлення про традиції і звичаї українського народу та Запорозького козацтва, значення української культурної спадщини у загальноосвітньому культурному процесі;
- державну та козацьку символіку, український фольклор.

Гуртківці повинні вміти:

- орієнтуватися в хронологічних рамках подій української історії та доби козаччини;
- турботливо ставитись до національно – культурних цінностей свого народу, свого краю, до рідної природи;
- критично мислити, аналізувати та узагальнювати матеріал, самостійно добувати відповіді на проблемні питання;
- працювати з довідковою та спеціальною літературою, займатися пошуковою роботою;
- вірно і грамотно дати відповідь на поставлене питання;
- мати історичну свідомість, активну громадянську позицію, національну гідність;
- аналізувати та порівнювати отриману інформацію;
- узагальнювати матеріал по курсу «Українське народознавство (козацький аспект)» - від давнини до сьогодення;

вміти аргументовано виражати свої думки і погляди щодо історичних подій.

ПРОГНОЗОВАННИЙ РЕЗУЛЬТАТ СФОРМОВАННИХ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ВИХОВАНЦІВ ОСНОВНОГО РІВНЯ 2 РОКУ НАВЧАННЯ

Соціальна, що передбачає розвиток громадянсько – патріотичних почуттів;

- позитивних якостей емоційно – вольової сфери;
- розуміння, прийняття і наслідування національних традицій;
- навичок професійного і соціального партнерства, здатності співпрацювати в колективі;
- вміння відстоювати свою позицію;
- готовність працювати над самовдосконаленням, але не протиставляти себе колективу (вміння безконфліктно існувати);
- уміння виступати в ролі наставника для молодших гуртківців, позиціонувати себе.
- інтегруватися в життєвий простір, використовуючи набутий багаж знань;
- соціально адаптуватися сьогодні та в майбутньому, підготуватись до свідомої активної участі в суспільному житті;

- приймати нестандартні оригінальні рішення.

Комунікативна:

- вміння спілкуватися.
- культура міжособистісних відносин в спільній діяльності
- вміння висловлювати свою думку, ставити питання до керівника гуртка;
- внутрішня культура, витримка, ввічливість, почуття міри, увага до оточуючих, доброзичливість;
- адекватне ставлення до критики;

Інформаційна:

- уміння добувати, опрацьовувати і використовувати інформацію з різних джерел;
- уміння шукати та підбирати потрібну для занять інформацію, готувати за матеріалами презентацію, подавати інформацію на заняттях.